

Marek Żukowski

OŚRODKI
ODOSOBNIENIA
W POLSCE
W LATACH
1981-1982

Stowarzyszenie Pokolenie Wydawnictwo TRIO

biblioteka

ENCYKLOPEDII
SOLIDARNOSCI

W dniu 14 sierpnia br. uzbrojeni funkcjonariusze więzienni oraz ZOMO dopuszczali się wobec internowanych do bestialskiego bicia, poniżania oraz okrucieństwa. W wyniku tego 9 osób znalazło się w szpitalu, a jeden z internowanych 18-letni chłopiec decyduje w stanie b. ciężkim został przewieziony po trzech dniach do Akademii Medycznej w Gdańsku.

Akcja zapoczątkowana została przez ZOMO skierowaniem na internowanych wózek pod silnym ciśnieniem, a następnie ZOMO i funkcjonariusze więzienni bili palcami i kopali leżących. Internowanych wyścigano pojedynczo z cel, wywołując po nazwisku i bity w straszliwy sposób. Internowani pedałeni byli korytarzem z rozlaną wodą i nieznanym jakimś poślizgiem, dzięki któremu przewracali się, a wówczas byli bici i kopani. Szczególnym okrucieństwem odznaczał się porucznik Młockowski – „wyłowca”, który leżącego internowanego wkopał do celi. Plutonowy Kegel kopał leżących z nasieniem łazal im całować swoje buty. Ponadto internowani byli poniżani, obypywani wyzwiskami, groźbami i najgorzejniejszymi przekleśnięciami¹¹⁰.

W efekcie wszczęto jedynie śledztwo w trybie zwykłym w sprawie zakłócenia 14 sierpnia 1982 r. spokoju i porządku w ośrodku w Kwidzynie przez grupę internowanych, podczas którego uszkodzono lub zniszczono mienie wartości 28 tys. zł oraz dopuszczono się czynnej napaści na interweniujących funkcjonariuszy SW¹¹¹.

Żona internowanego Krzysztofa Buszko w piśmie do Prokuratora Generalnego opisała przebieg zajęć. Stwierdziła:

[...] na terenie Zakładu Karnego działy się rzeczy przechodzące wszelką wyobraźnię. Internowanych oblaną wodę z armatki wodnej oraz bity niemilosłownie palcami. Nasimpnia w korytarzach pawilonów rozbito butelki z płynną pastą, siłą wywlekano internowanych z cel na tak zwane „ścieżki zdrowia”. Nieszczęśników, którzy przewrócili się bity i kopano do utraty nieprzytomności¹¹².

Napomknęła ona o zrywaniu ze ścian i deptaniu wszelkich znaków religijnych, zdjęcie osób najbliższych, okrzyków jakoby w najbliższym okresie internowani mają być powieszani i starci na proch. Inny internowany, Marian Smyk, zwrócił uwagę na wykonywanie czynności przez funkcjonariuszy, którzy znajdowali się pod wpływem alkoholu. Niezwykle dynamiczna była relacja Zygmunta Karwowskiego:

[...] po wejściu grupy uzbrojonych funkcjonariuszy [...] polecono nam wyjść na korytarz. Wzdłuż korytarza stały dwa szeregi bezustannie bijących [...] Funkcjonariusze bili palcami [...] mimo braku jakiegokolwiek oporu. Widziałem jak trzech funkcjonariuszy bity z otych sił leżącego kolegę [...] słyszałem na korytarzu przeraźliwie wrzaski morderczanskich kolegów. Po jakimś czasie weszła następna grupa funkcjonariuszy, wyznaczając najbardziej pobitego kolegę na korytarz, gdzie znów był bity [...] rzucano pod naszymi adresem setki obelżywych słów i epitetów [...]¹¹³.

W wyniku zajęć 14 sierpnia 1982 r. z bloku I zostali ciężko pobici: Władysław Kałudziński, Andrzej Goławski, Andrzej Bober, Radosław Sarnicki, Zygmunt Go-

¹¹⁰ Tazet, Pismo Anny Władysławskiej z 23 sierpnia 1982 r., k. 26.

¹¹¹ Tazet, Zestawienie do informacji dziennic z 31 sierpnia 1982 r., k. 27.

¹¹² AAN MS, Gabinet Ministra, Sekretariat ministra S. Zawadzkiego, Wystąpienie Sekretarza Episkopatu Łódzkiego Metropolitalnej w Gnieźnie, Prymasowskiego Komitetu Pomocy Więziennym i Internowanym do ministra sprawiedliwości, Sejm, w sprawie osób internowanych i skazanych w trybie doraźnym, warunków, opieki dyscyplinarnej i łagodzenia w ośrodkach, t. 2, sygn. 7/560, Pro memoriał Sekretarza Episkopatu Polski, k. 4.

¹¹³ Tazet, k. 5.

łowski, Ryszard Piłkarek, Adam Kołaczyński, Wojciech Wasilewski, Piotr Bączyk, Andrzej Beresiewicz, Andrzej Płonka, Jerzy Szmidt, Krzysztof Zadrag, Włodzisław Różniński. Łżej pobito: Janusza Domaradzkiego, Tadeusza Witkowskiego, Zbigniewa Tyszą, Ryszarda Wichrowskiego, Janusza Tolloczko, Mirosława Michałaa, Tadeusza Mazurka, Zygmunta Kozickiego, Jarosława Kozakiewicza, Tadeusza Wójciszka, Aleksandra Chachuly, Jerzego Zacharowa, Jarosława Sławińskiego, Mieczysława Łuczowski, Marka Czekalskiego, Henryka Kozikowskiego. Z bloku II ciężko pobito: Mirosława Duszaka, Stanisława Romańskiego, Leszka Koszytkowskiego, Michała Lubomirskiego, Jerzego Gaja, Romana Jarmuszkiewicza, Marka Chwałewskiego, Krzysztofa Woźniaka, Stanisława Nowackiego, Jerzego Kacprulskiego, Andrzeja Tomaszewicza, Edmunda Chruścińskiego, Juliana Zydorka, Włodzisława Przybyłko, Witolda Cieślakowskiego. Lekko pobito: Zdzisława Zajęca, Stanisława Mamonaitisa, Bolesława Oleśnickiego, Krzysztofa Staniszewskiego, Jana Jędrusiewicza, Bogdana Ciszka, Włodzisława Palacza, Jerzego Woronia, Jerzego Pogodzkiego, Henryka Piwowarczyka, Zenona Stachowicza, Andrzeja Busse, Andrzeja Priebe, Grzegorza Rachusa, Wojciecha Dymiaka. Z bloku III ciężko pobito: Wojciecha Wiśniewskiego, Adama Cielucha, Jakuba L. Chmielewskiego, Jana Chmielewskiego, Ryszarda Stachowiaka, Jana Kodyga, Wiktora Stasiaka, Antoniego Prokopiaka, Andrzeja Pawłowskiego. Łżej pobito: Arkadiusza Rutkowskiego, Zbigniewa Pietrzyka, Konrada Kokowskiego, Zbigniewa Okońskiego, Wiesława Wysockiego, Kazimierza Lubienieckiego, Sławomira Musteja, Janusza Owainkiego, Jacka Malinowskiego, Mariana Symaka, Zygmunta Karwowskiego¹¹⁴.

W ramach tego śledztwa aresztowano: Andrzeja Bobera, Andrzeja Goławskiego, Zygmunta Goławskiego, Mirosława Duszaka, Władysława Kałudzińskiego, Adama Kołaczyńskiego, Włodzisława Przybyłkę i Stanisława Żyglickiego.

Niespokojna była też niedziela. Przetrzymywanym nie szczędzono szykan. W świetlicy przeprowadzono rewizję osobistą, kładąc zdjąć nawet skarpetki. Równie gruntownie przeszukano paczki, które internowani dostali od rodzin.

W poniedziałek 16 sierpnia 1982 r. internowani rozpoczęli głodówkę, domagając się w ten sposób wszczęcia śledztwa w sprawie bestialskiego pobicia¹¹⁵.

Następnego dnia w ośrodku pojawiła się delegacja Międzynarodowego Czerwonego Krzyża.

Przedstawiciele Episkopatu Polski w „pro memoriał” wysłanym do ministra sprawiedliwości stwierdzili m.in.:

Przebieg tragicznych zajęć w Kwidzynie w dniu 14.VIII.82 r. trudno spokojnie zebrać i opisać. Z przesłanych do Władz Kościelnych kopii pism wysłanych do odpowiednich Władz przez rodziny i samych internowanych, z relacji rodzin, które w dniu 14 i 15 sierpnia były świadkami tragedii i jej skutków, znamy rozmiary zadanych cierpień moralnych i fizycznych. Jakże trudno zgłębić motywy czynników porządkowych odpowiedzialnych za akcję przeprowadzoną na rozkaz komendanta Juliusza Pobłockiego¹¹⁶.

¹¹⁴ Archiwum Otrodia Karta, Scaz wojenny, Ośrodki internowania w województwie wileńskim, Kwidzyn, t. 3, AD IV/563, Bestialskie pobicia internowanych, Kwidzyn 14 sierpnia 1982 r. (relacje rodzin internowanego sporządzone na podstawie rozmowy i grypów).

¹¹⁵ Tazet, Informat WRON-7, Kwidzyn.

¹¹⁶ AAN MS, Gabinet Ministra, Sekretariat ministra S. Zawadzkiego, Wystąpienie Sekretarza Episkopatu Łódzkiego Metropolitalnej w Gnieźnie, Prymasowskiego Komitetu Pomocy Więziennym i Internowanym do ministra